

Arboga kommun

arboga.kommun@arboga.se

Beslut för grundskola

efter tillsyn i Gäddgårdsskolan 5-9
i Arboga kommun

Tillsyn i Gäddgårdsskolan 5-9

Skolinspektionen genomför tillsyn i Arboga kommun under 2014. Vid tillsynen besöker Skolinspektionen samtliga skolenheter i kommunen.

Gäddgårdsskolan 5-9 besöktes av Skolinspektionen den 16 januari 2014 och den 17 januari 2014.

Fakta om skolan

Gäddgårdsskolan 5-9 är en av två kommunala högstadieskolor i Arboga kommun. Verksamheten är förlagd i centrala Arboga och omfattar grundskola årskurserna 5-9. Vid tidpunkten för tillsynen hade skolan 372 elever. Skolan leds av en rektor och personalen är indelad i tre arbetslag. Rektorn bildar tillsammans med de tre arbetslagsledarna skolans ledningsgrupp.

Kunskapsresultat

I Skolverkets nationella statistik gällande kunskapsresultat i årskurs 6 redovisas resultat för de nationella ämnesproven i matematik, svenska och engelska. Under läsåret 2012/13 uppnådde näst intill 100 procent av eleverna i Gäddgårdsskolan 5-9 kravnivån på samtliga delprov i dessa ämnen. Under samma läsår genomfördes även nationella prov i kemi och geografi. Näst intill 100 procent av eleverna i årskurs 6 nådde även kravnivåerna på dessa prov.

I den nationella statistiken över ämnesbetyg i slutet av årskurs 6 framgår att i svenska var andelen elever med betyg E-A, det vill säga betyg över godkändgränsen, 91 procent. I engelska var motsvarande andel 82 procent. En noterbar skillnad mellan pojkars och flickors resultat i engelska är att näst intill alla pojkar har betyg över godkändgränsen, men endast 77 procent av flickorna. I övriga ämnen når nästan samtliga pojkar och flickor godkända betyg.

Av Skolverkets nationella statistik för läsåret 2012/13 framgår att 80 procent av eleverna i årskurs 9 nådde målen i alla ämnen jämfört med det genomsnittliga värdet i riket som var 77 procent. Det genomsnittliga meritvärdet för årskurs 9 var vid samma tidpunkt 213, vilket är detsamma som det genomsnittliga värdet i riket. Samma läsår var 89 procent av eleverna i årskurs 9 behöriga till yrkesprogram och 88 procent till högskoleförberedande program på gymnasiet. Detta kan jämföras med riket där 88 procent av eleverna var behöriga till yrkesprogram och 87 procent till högskoleförberedande program. Meritvärdet för Gäddgårdsskolan 5-9 har sedan 2009 varierat mellan 216 och 209.

Helhetsbedömning

I anslutning till Gäddgårdsskolan 5-9 finns även Gäddgårdsskolan F-4 och kommunens grundsärskola. Verksamheterna delar vissa lokaler och matsal samt elevhälsoteam. Skolmiljön i de delade lokalerna präglas, enligt flera som intervjuats vid tillsynen, av hänsynstagande mellan elevgrupper och en positiv stämning. Skolinspektionens samlade bedömning utifrån tillsynen av Gäddgårdsskolan 5-9 är dock att centrala områden i verksamheten måste förbättras.

För att utveckla verksamheten vid en skola ska ett systematiskt kvalitetsarbete genomföras under medverkan av personal och elever och under ledning av skolans rektor. I kvalitetsarbetet ska verksamheten planeras, genomföras och följas upp. Varje del i detta arbete ska dokumenteras. För att rektorn ska kunna utöva den pedagogiska ledning som kvalitetsarbetet kräver, måste rektorn ha en god kännedom om det dagliga arbetet. Tillsynen visar dock brister i det pedagogiska ledarskapet och kvalitetsarbetet präglas inte av den systematik och kontinuitet som krävs för en långsiktig utveckling. I flera delar saknas dokumentation vilket försvårar en koppling mellan planering, genomförande och uppföljning.

För att eleverna ska kunna utvecklas så långt som möjligt utifrån sina förutsättningar och att för att skolmiljön ska vara trygg och präglas av studiero, krävs att skolans ledning och personal är samstämmig när det gäller rutiner och förhållningssätt. I tillsynen framkommer dock stora skillnader mellan hur olika lärare tydliggör mål och kunskapskrav, hur de leder och stimulerar eleverna att nå bättre resultat, samt hur studieron upprätthålls. I dessa avseenden finns brister som skolan måste åtgärda. Då uppgifter om kränkningar framkommer är det särskilt angeläget för skolan att se till att alla elever känner sig trygga i skolan.

Alla elever som bedöms behöva särskilt stöd får inte sådant stöd. Exempelvis ges inte alltid studiehandledning på modersmålet, trots att ett sådant behov konstaterats. Arboga kommun har en organisation med centralt anställda resurspersoner, viken enligt huvudmannen, ska ses som en särskild resursförstärkning. Enligt rektorn och lärarna medför de prioriteringar av behoven som görs centralt, för att få tillgång till resurspersonerna, att skolan inte ger särskilt stöd i den omfattning eller på det sätt som skolan bedömt behövs. Skolinspektionen finner anledning att framhålla att elevers rätt till särskilt stöd måste tillgodoses på skolan oavsett vilka organisationsformer som finns för särskilt stöd i kommunen.

Tillsynen visar också att det finns lärare som undervisar i ämnen som de saknar utbildning för att undervisa i.

Skolinspektionen pekar i denna tillsyn på ett antal brister som huvudmannen måste åtgärda för att förbättra elevernas måluppfyllelse och uppfylla författningarnas krav.

Skolinspektionens ingripande

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger enligt 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Arboga kommun att vidta nedanstående åtgärd/åtgärder för att avhjälpa påtalade brister. De vidtagna åtgärderna ska senast den 14 maj 2014 redovisas för Skolinspektionen.

Undervisning och lärande

Bedömning

Arboga kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Undervisning och lärande.

- Se till att rektorn och lärarna klargör för elever och föräldrar vilka mål utbildningen har, vilka krav skolan ställer och vilka rättigheter och skyldigheter elever och deras vårdnadshavare har.
- Se till att lärarna ger alla elever den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål.

Motivering

Enligt skollagen och läroplanen ska rektorn och lärarna klargöra för elever och föräldrar vilka mål utbildningen har, vilka krav skolan ställer och vilka rättigheter och skyldigheter elever och deras vårdnadshavare har. Skollagen anger också att elever ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. Elever som lätt når kunskapskraven som minst ska uppnås ska få ledning och stimulans för att nå längre i sin kunskapsutveckling.

Tillsynen visar att rektor och lärare inte vidtagit tillräckliga åtgärder för att informera och klargöra utbildningens mål för elever och vårdnadshavare. Det finns även brister i arbetet med att ge varje elev ledning och stimulans att nå så långt som möjligt i sin kunskapsutveckling.

I enkäter som Skolinspektionen genomfört under hösten 2013 med elever (årskurs 5 och 9) och vårdnadshavare, liksom vid intervjuer med elever framkommer att en stor del av de svarande inte anser att de fått tillräcklig information om utbildningens mål eller tillräcklig förståelse för de kunskapskrav som gäller

för olika betygssteg. Lärare berättar i intervju att man redogör för dessa mål och krav i början av varje läsår. Vidare framhåller lärarna att information även finns i de pedagogiska planeringar som läggs ut på den gemensamma digitala lärplattformen. I intervjuerna med rektorn och med lärare framkommer dock att alla lärare ännu inte använder sig av lärplattformen för att tydliggöra målen. Elever i årskurs 5-6 uppger i intervju att lärarna delar ut ett papper med målen inför ett nytt arbetsområde. Av elevintervjun med elever i årskurs 7-9 framgår dock att de i vissa ämnen bara jobbar på utan att egentligen veta vad som krävs för olika betyg. "För slöjd och idrott får man aldrig se kunskapskraven. I idrott gör man sitt bästa och hoppas att få ett bra betyg."

När det gäller lärarnas stimulans och ledning för att eleverna ska kunna utvecklas så långt som möjligt, framkommer i intervjuer med elever och personal att lärarna oftast fokuserar på att tydliggöra kunskapskraven för betyget E. Att elever som lätt når kunskapskraven som minst ska uppnås får ledning och stimulans för att nå längre i sin kunskapsutveckling, uppfattar intervjuade elever främst handlar om att de själva ska ta initiativet. "Om man vill ha högre betyg kan man ju själv gå fram till läraren och fråga efter vad som krävs", uppger flera elever.

I den nationella statistiken över skolans resultat framkommer att en relativt hög andel elever klarar godkänt i alla ämnen, men att andelen höga betyg varierar mellan ämnena. I ämnena musik och slöjd är till exempel betygspoängen på Gäddgårdsskolan 5-9 lägre än den genomsnittliga poängen i riket läsåret 2012/13 medan det i ämnet historia är tvärtom. Elevernas uppfattning, så som den framkommer i intervjuerna, kan sammanfattas med att det finns stora skillnader mellan lärarna huruvida de leder och stimulerar alla elever att nå högre betyg.

Sammanfattningsvis visar utredningen att det finns brister i skolans arbete med att klargöra målen för utbildningen och att leda och stimulera eleverna att nå så långt som möjligt i sin kunskapsutveckling. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och huvudmannen föreläggs att åtgärda bristerna.

Författning

1 kap. 4 §, 3 kap. 3 §, 4 kap. 14 § skollagen, Lgr 11 2.2 Övergripande mål och riktlinjer, Kunskaper, riktlinjer

Grundläggande värden och inflytande

Bedömning

Arboga kommun måste vidta följande åtgärd för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Grundläggande värden och inflytande.

- Se till att eleverna har ett reellt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll och att eleverna hålls informerade i frågor som rör dem.

Motivering

Enligt skollagen ska elever ges inflytande över utbildningen. De ska fortlöpande stimuleras att ta aktiv del i arbetet med att vidareutveckla utbildningen och hållas informerade i frågor som rör dem. Informationen och formerna för elevernas inflytande ska anpassas efter deras ålder och mognad. Eleverna ska alltid ha möjlighet att ta initiativ till frågor som ska behandlas inom ramen för deras inflytande över utbildningen. Elevernas och deras sammanslutningars arbete med inflytandefrågor ska även i övrigt stödjas och underlättas. Den närmare utformningen av inflytandet ska, enligt skollagen, anges i samband med planering av verksamheten.

I läroplanen anges att eleverna ska ges ett reellt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och innehåll i undervisningen.

Tillsynen visar att rektor och lärare inte vidtagit tillräckliga åtgärder för att garantera eleverna ett reellt inflytande över utbildningen.

I den dokumentation som Skolinspektionen tagit del av framgår inga uppgifter som visar hur skolan har planerat utformningen av elevinflytandet. Rektorn redovisar emellertid i sin verksamhetsbeskrivning inför tillsynen, att eleverna delvis är med och planerar lektionernas/arbetsområdets innehåll. I intervju uppger rektorn att eleverna i några klasser är med och gör pedagogiska planeringar, men att detta inte görs i samtliga klasser. Eleverna ska, enligt rektorn, vara med och utvärdera undervisningen men det sker inte heller i alla ämnen. Några rutiner eller dokumentation över hur elevinflytandet ska anpassas efter elevernas ålder och mognad finns inte, enligt rektorn. Rektorn uppger emellertid att ökat elevinflytande är ett av två identifierade utvecklingsområden under läsåret.

I Skolinspektionens enkäter framkommer att elever i årskurs 9 i högre grad uppfattar att de kan vara med och påverka på vilket sätt de ska arbeta, än elever i årskurs 5. I intervjuer med elever framkommer emellertid en bild av att elevinflytandet för äldre elever är högst lärarberoende. I vissa ämnen, t.ex. inom SO-blocket, uppfattar flertalet intervjuade elever i årskurs 7-9 att de har större möjligheter till inflytande än i andra ämnen. "Vissa lärare har elevdemo-

krati där vi får vara med och bestämma, medan andra lärare bestämmer allt själva", är en kommentar.

Sammanfattningsvis visar utredningen att det finns brister i skolans arbete med att ge eleverna reellt inflytande över arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och huvudmannen föreläggs därför att åtgärda bristerna.

Författning

4 kap. 9 och 14 §§ skollagen, Lgr 11 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Rättigheter och skyldigheter, 2.3 Övergripande mål och riktlinjer, Elevernas ansvar och inflytande, 2.8 Rektorns ansvar

Trygghet och studiero

Bedömning

Arboga kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Trygghet och studiero.

- Se till att utbildningen utformas på ett sådant sätt att alla elever tillförsäkras studiero.
- Se till att det genomförs åtgärder för att förhindra att elever utsätts för kränkande behandling.
- Se till att personal anmäler alla signaler till rektorn om att elev anser sig blivit utsatt för kränkande behandling.
- Se till att det upprättas en plan mot kränkande behandling enligt författningarnas krav.

Motivering

Studiero

I skollagen anges att utbildningen ska utformas på ett sådant sätt att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero.

Tillsynen visar att det under många lektioner brister när det gäller studiero.

I Skolinspektionens elevenkäter utmärker sig frågan om det finns elever som stör ordningen i klassrummet med att ha väsentligt lägre medelvärden än övriga frågor. Nära hälften av eleverna i årskurs 9 svarar att de känner sig störda av andra elever under lektionen (antal elevsvar 59). Motsvarande andel i årskurs 5, är nära sju av tio elever (antal elevsvar 53). Även i elevintervjuer och vid Skolinspektionens verksamhetsbesök framkommer många exempel på att det finns lektioner där elever stör ordningen och studieron.

Under vissa lektioner går en stor del av undervisningstiden åt till ordningsfrågor enligt de intervjuade eleverna. Det kan vara svårt att följa gemensamma genomgångar och att koncentrera sig på sina arbetsuppgifter under dessa lektioner. Ordningsfrågorna är dock högst lärarberoende, menar eleverna, samma klass kan under vissa lektioner arbeta utan störande inslag, medan klassen under andra lektioner har svårt att få studiero. I intervjun med eleverna i årskurs 7-9 uppger eleverna; "Det är olika från lektion till lektion. Vissa lärare har man respekt för och det blir ju lugnt när de lärarna säger till. Men det finns lärare som inte vågar säga till, då blir det stökigt. De som vill jobba måste gå ut i korridoren för att få lugn, men där finns ju andra elever också."

Såväl intervjuade lärare som rektorn medger att studieron varierar under olika lektioner.

Trygghet

Skollagen och läroplanen anger att elever ska garanteras en trygg skolmiljö. Ett främjande arbete och förhindrande av kränkningar ska prägla verksamheten. Lärare och annan personal som får kännedom om att en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten är skyldig att anmäla detta till rektorn, som i sin tur är skyldig att anmäla detta till huvudmannen. Det ska finnas en årligt upprättad plan mot kränkande behandling som anger de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling det aktuella året samt en redogörelse för hur föregående års åtgärder har genomförts.

Tillsynen visar att det finns elever som känner sig kränkta på skolan. Tydliga rutiner för hur kränkningar ska anmälas saknas och skolan saknar även en aktuell plan mot kränkande behandling.

I Skolinspektionens elevenkät som genomfördes hösten 2013 svarar 10 procent av eleverna i årskurs 9 att: "Det finns elever som jag är rädd för". Motsvarande andel i enkäten för årskurs 5 är 15 procent. I skolans egen trivselenkät framkommer att drygt 10 procent av pojkarna någon gång under höstterminen har känt sig otrygga på skolan. Motsvarande andel bland flickorna är 30 procent. I elevernas fria svar i skolans enkät ges exempel på hur man blivit retad, utfryst, hotad och slagen. Verbala kränkningar på skolan och kränkningar på internet uppges ha förekommit. Även i de elevintervjuer som Skolinspektionen genomfört framkommer exempel, liknade de i skolans trivselenkät.

Rektorn, lärarna och personal i elevhälsan redogör för hur man uppmärksammat ett allt hårdare klimat bland de äldre eleverna på skolan och hur man på olika sätt försöker förebygga och förhindra kränkningar. När det gäller skyldigheten att anmäla kränkningar till rektorn uppkommer dock en osäkerhet om

hur detta ska gå till. Vissa lärare anmäler direkt till rektorn, andra anmäler till skolans trygghetsteam, som i sin tur ska utreda frågan.

Den plan mot kränkande behandling, som rektorn hänvisar till vid tillsynsbesöket, finns att hämta på skolans hemsida. Den planen gäller dock från den 5 september 2011 till den 30 september 2012. Den har följts upp men någon ny plan har inte tagits fram.

Sammanfattningsvis visar utredningen att det finns brister i skolans arbete med att tillförsäkra alla elever en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och huvudmannen föreläggs att åtgärda bristerna.

Författning

5 kap. 3 §, 6 kap. 8 och 10 §§, Lgr 11 1 Skolans värdegrund och uppdrag, God miljö för utveckling och lärande, 2.1 Övergripande mål och riktlinjer, Normer och värden

Särskilt stöd

Bedömning

Arboga kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Särskilt stöd.

- Säkerställa att alla elever som bedömts vara i behov av särskilt stöd får sådant stöd.
- Se till att resursfördelning och stödåtgärder anpassas till den värdering av elevernas utveckling som lärare gör.
- Se till att åtgärdsprogram för studiehandledning på modersmålet upprättas när beslut om sådant stöd fattats.
- Se till att beslut om anpassad studiegång fattas i enlighet med författningarnas krav.

Motivering

Skollagen anger att om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd, ska han eller hon ges sådant stöd. För en elev i grundskolan ska det särskilda stödet ges på det sätt och i den omfattning som behövs för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. Ett åtgärdsprogram ska utarbetas för en elev som ska ges särskilt stöd. Av programmet ska det framgå vilka behoven är, hur de ska tillgodoses och hur åtgärderna ska följas upp och utvärderas.

Enligt skolförordningen (SFS 2011:285) ska en elev få studiehandledning på sitt modersmål, om eleven behöver det. En elev som ska erbjudas modersmålsundervisning och som före sin ankomst till Sverige har undervisats på ett annat språk än modersmålet får ges studiehandledning på det språket istället för på modersmålet, om det finns särskilda skäl.

Tillsynen visar att det finns elever vid Gäddgårdsskolan 5-9 som efter en utredning bedömts vara i behov av särskilt stöd men som inte får sådant stöd.

I intervjuer med rektorn, lärare och elevhälsopersonal framkommer att vissa delar av arbetet med särskilt stöd uppfattas vara styrt centralt från kommunen. Ett tjugotal så kallade resurspersoner finns anställda under en centralt placerad rektor. Denna rektor fördelar resurspersonerna efter ansökningar av rektorerna. En bedömning av behov görs och resurserna fördelas där de behövs bäst. Detta förfarande innebär, enligt rektorn och lärarna, att vissa elevers behov av särskilt stöd inte tillgodoses. I dokumentation och intervjuer med rektorn och lärarna framkommer att skolan i vissa fall blandar ihop insatser av särskilt stöd med tillgång till resurspersoner. Om en resursperson inte finns att tillgå, ges inte alltid det särskilda stöd eleven bedömts behöva. Även i skolans åtgärdsprogram beskrivs i vissa fall åtgärder knutna till en tilldelad resursperson. Eftersom skolans rektor inte uppfattar sig vara chef över resurspersonerna, menar rektorn att det är svårt att långsiktigt planera verksamheten med särskilt stöd. Resurspersoner kan placeras på skolan under en tid, tills någon annan skola bedöms ha ett större behov.

Av svar från representant för huvudmannen på den faktagranskning som gjorts av Skolinspektionens preliminära beslut, framgår att huvudmannen anser att: "Fördelningen av resurspersoner utgör en del av det stöd som ges till elever med stödbehov. Resurspersonerna är att se som extrainsats, men det är alltid skolan som ansvarar för att elevens stödbehov tillgodoses. Ett administrativt stöd i frågan ges centralt, men det är alltid lokalt på den enskilda skolan som beslut om aktuella stödinsatser tas. Detta arbete ligger inom skolans inre organisation där rektor är den som fattar beslut."

Den centrala rektorn som nämnts ovan är även chef för personal som kan ge studiehandledning på modersmålet. Även när det gäller denna form av särskilt stöd tillgodoses det endast om det centralt finns personal att tillgå, enligt rektorn. Åtgärdsprogram upprättas inte för studiehandledning på modersmålet, eftersom man uppfattar att det inte finns någon som kan ge det.

Utifrån ovanstående uppgifter är Skolinspektionens samlade bedömning att elevers rätt till särskilt stöd i vissa fall inte har tillgodosetts och finner anledning att påpeka att oavsett vilka organisationsformer som finns för särskilt stöd i kommunen, ska elever som bedömts behöva särskilt stöd få sådant stöd.

På Gäddgårdsskolan 5-9 har rektorn fattat beslut om anpassad studiegång för vissa elever. Besluten är dock inte tydliga vad gäller vilken anpassning till timplanen det gäller, vilka ämnen och mål. Besluten är inte heller undertecknade.

Sammanfattningsvis visar utredningen att det finns brister i skolans arbete med särskilt stöd. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och huvudmannen föreläggs därför att åtgärda bristerna.

Författning

3 kap. 8–10 §§ skollagen, 5 kap. 4 § skolförordningen, Lgr 11 1 Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning, 2.8 Övergripande mål och riktlinjer, Rektorns ansvar

Bedömning och betygssättning

Bedömning

Arboga kommun måste vidta följande åtgärd för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Bedömning och betygssättning.

- Se till att elevernas betyg sätts av den som är behörig att fatta beslut om betyg.

Motivering

Enligt skollagen ska betyg beslutas av den eller de lärare som bedriver undervisningen vid den tidpunkt när betyg ska sättas. Om läraren eller lärarna inte är legitimerade, ska beslutet fattas tillsammans med en legitimerad lärare. Kan dessa inte enas ska betyget beslutas av den legitimerade läraren under förutsättning att han eller hon är behörig att undervisa i det ämne som betyget avser. I annat fall ska betyget beslutas av rektorn.

Vid intervju med rektorn framkommer att det i de praktisktestetiska ämnena finns lärare, utan legitimation och utan utbildning för den undervisning de beskriver. Vidare framgår att dessa sätter betyg utan samråd med utbildad/legitimerad lärare eller rektorn. Någon tydlig rutin för hur betyg ska sättas om lärare saknar utbildning/legitimation finns inte på Gäddgårdsskolan 5-9.

Sammanfattningsvis visar utredningen att det finns brister i skolans arbete med betygssättning. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och huvudmannen föreläggs att åtgärda bristerna.

Författning

3 kap. 14 och 16 §§ skollagen

Pedagogiskt ledarskap och utvecklingen av utbildningen

Bedömning

Arboga kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Pedagogiskt ledarskap och utvecklingen av utbildningen.

- Se till att rektorn tar sitt ansvar som pedagogisk ledare och chef och verkar för att utbildningen utvecklas.
- Se till att det bedrivs ett systematiskt kvalitetsarbete som består i planering, uppföljning och utveckling av utbildningen.
- Se till att kvalitetsarbetet genomförs under medverkan av lärare, övrig personal och elever. Och att elevernas vårdnadshavare ges möjlighet att delta i arbetet.
- Se till att kvalitetsarbetet är dokumenterat.

Motivering

Enligt skollagen och läroplanen ska det pedagogiska arbetet vid en skolenhet ledas och samordnas av en rektor.

I läroplanen anges att som pedagogisk ledare och chef för lärarna och övrig personal i skolan har rektorn det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas mot de nationella målen.

Pedagogiskt ledarskap

En viktig förutsättning för att kunna leda det pedagogiska arbetet är att ha en god kännedom om verksamheten. Rektorn uppger att hon regelbundet träffar all personal, arbetslagsledarna och elevhälsopersonalen. Rektorn försöker också att göra så många lektionsbesök hon hinner och berättar att hon ofta samtalar med elever i korridorer, i matsalen och på sitt kontor. Detta ger enligt rektorn en bild av verksamheten tillsammans med exempelvis redovisning av trygghetsenkät och resultat på nationella prov samt betyg.

I intervjun med rektorn framkommer dock en osäkerhet kring vissa delar gällande det inre arbetet, exempelvis hur NO-undervisningen organiseras och genomförs (angående skillnader i betyg mellan ämnena), hur betyg sätts av ej legitimerad lärare, vidare vilket uppdrag trygghetsteamet har och hur de arbetar eller vem eller vilka det är som upprättar åtgärdsprogram. I rektorns verksamhetsredogörelse inför tillsynen finns det delar som beskriver hur lärarna på skolan arbetar, exempelvis hur pedagogiska planeringar används. Dessa uppgifter överensstämmer inte med den bild lärare och elever sedan ger vid tillsynsbesöket.

Som ett led i att få en bättre struktur och tydlighet i undervisningen har rektorn presenterat anvisningar om hur lektioner exempelvis ska inledas och avslutas.

Dessa anvisningar ska, enligt rektorn, gälla alla lärare. I intervjuer med lärarna och eleverna och vid Skolinspektionens verksamhetsbesök framkommer att dessa anvisningar inte följs av alla lärare. Lärare och elever menar i intervjuer, att rektorns kunskap om vad som händer under lektionerna, både när det gäller undervisningens inriktning och skolans arbetsmiljö, är bristfällig.

Lärare uppger i intervjun att utan tydliga rutiner försöker de tillsammans med sina kollegor hitta egna lösningar på problem som uppstår. Ett exempel som ges är arbetet kring elevernas trygghet och rutiner vid uppgifter om kränkningar.

De senaste åren har inneburit många rektorsbyten och stor personalomsättning på skolan. Rektorsbytena, menar rektorn, har resulterat i många motsägelsefulla anvisningar och att det är svårt att samla kollegiet igen. Hon har under det år hon varit anställd försökt att skaffa sig ett utgångsläge och ser positivt på framtiden. Rektorn ser exempelvis det nya underlaget för kvalitetsarbete som framställts centralt i kommunen som ett gott hjälpmedel, om man tillsammans med lärarna får anpassa det utifrån den egna skolans behov.

Systematiskt kvalitetsarbete

Enligt skollagen har rektorn ansvar för att på enhetsnivå systematiskt och kontinuerligt planera, följa upp och utveckla utbildningen. Inriktningen på det systematiska kvalitetsarbetet ska vara att de mål som finns för utbildningen i skollagen och andra föreskrifter (nationella mål) uppfylls. Kvalitetsarbetet ska genomföras under medverkan av lärare, övrig personal och elever. Elevernas vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta i arbetet.

Systematiskt och kontinuerligt innebär att arbetet ska bedrivas strukturerat och uthålligt med fokus på en långsiktig utveckling. Varje skolenhet måste därför hitta sina former och rutiner för kvalitetsarbetet. Utgångspunkten är alltid densamma, att identifiera utvecklingsområden för ökad måluppfyllelse i förhållande till de nationella målen. Enligt Skolverkets allmänna råd om systematiskt kvalitetsarbete för skolväsendet (SKOLFS 2012:98) bör rektorn se till att dokumentationen av kvalitetsarbetet är tillräcklig för att ligga till grund för analys och beslut på enhetsnivå om prioriteringar av utvecklingsinsatser, skapa rutiner och former för dokumentation som är effektiva och ändamålsenliga för enhetens kvalitetsarbete, samt sträva efter att dokumentationen ger en samlad bild av utbildningens kvalitet inom enheten.

Vid Skolinspektionens dokumentanalys framkommer ingen tydlig koppling mellan redovisning av resultat, analys och vidtagna åtgärder. Detta bekräftas också i intervjuer med rektorn och lärarna där det framkommer att rutiner för det systematiska kvalitetsarbetet inte uppfattas som tydliga. Hur och när lärare, övrig personal, elever och elevernas vårdnadshavare kan och ska medverka, är

också oklart. Dokumentation saknas i flera avseenden, särskilt när det gäller uppföljning och analys av resultaten. De två utvecklingsområden som rektorn angivit för läsåret, ökat elevinflytande och ämnesövergripande undervisning, har inte sin grund i en gemensam uppföljning och analys, enligt lärarna.

Skolinspektionens samlade bedömning är att rektorns pedagogiska ledarskap inte är tydligt när det gäller det övergripande ansvaret för att verksamheten inriktas mot de nationella målen samt att arbetet med att planera, genomföra och följa upp utbildningen saknar den systematik och kontinuitet som är nödvändig för skolans långsiktiga utveckling. Det saknas även tydliga rutiner kring omedelbara åtgärder exempelvis i värdegrundsarbetet, vilket måste ses som ytterst angeläget att åtgärda.

Sammanfattningsvis visar utredningen att det finns brister när det gäller pedagogisk ledning och systematiskt kvalitetsarbetet. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och huvudmannen föreläggs att åtgärda bristerna.

Författning

2 kap. 9 § skollagen, 4 kap. 4-6 §§ skollagen, Lgr 11 punkt 2.8 Övergripande mål och riktlinjer, Rektorns ansvar

Personalkompetens

Bedömning

Arboga kommun måste vidta följande åtgärd för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Personalkompetens.

- Se till att alla lärare har legitimation och utbildning för den undervisning de bedriver.

Motivering

Utgångspunkten i skollagen är att lärare ska ha utbildning för den undervisning de bedriver. Det innebär att lärarens utbildning måste överensstämma med den skolform, årskurs och de ämnen som läraren undervisar i. Från den 1 december 2013 gäller krav på legitimation.

Tillsynen visar att det finns lärare vid Gäddgårdsskolan 5-9 som undervisar i ämnen som de inte har utbildning för. Det finns även utbildade lärare som ännu inte har ansökt om legitimation.

Sammanfattningsvis visar utredningen att det finns brister när det gäller personalens kompetens. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och huvudmannen föreläggs att åtgärda bristen.

Författning

2 kap. 13-15, 17-19 §§ skollagen

Erbjudande av utbildning och uppföljning av elevens närvaro**Bedömning**

Arboga kommun måste vidta följande åtgärd för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Erbjudande av utbildning och uppföljning av elevens närvaro.

- Se till att samtliga elever har tillgång till kurator.

Motivering

Enligt skollagen ska elevhälsan omfatta medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser. Elevhälsan ska främst arbeta förebyggande och hälsofrämjande. Elevernas utveckling mot utbildningens mål ska stödjas. För medicinska, psykologiska och psykosociala insatser ska det finnas tillgång till skolläkare, skolsköterska, psykolog och kurator.

I förarbetena till skollagen (prop. 2009/10: 165 s. 276) betonas att arbetet med elevhälsa förutsätter en hög grad av samverkan mellan elevhälsans personal och övriga personalgrupper i skolan. Det anges även att elevhälsan har ett särskilt ansvar för att undanröja hinder för varje enskild elevs lärande och utveckling. De mer generellt inriktade uppgifterna, där elevhälsans medverkan är viktig, rör bland annat elevernas arbetsmiljö och skolans värdegrund.

Enligt uppgifter som framkommer i intervju med personal i skolans elevhälsa framgår att skolans kurator inte tar emot elever under 12 år, utan vårdnadshavarnas tillstånd. Detta innebär att elever på Gäddgårdsskolan 5-9, vilka inte fyllt 12 år inte har tillgång till kurator om sådant tillstånd saknas.

Av svar från representant för huvudmannen på den faktagranskning som gjorts av Skolinspektionens preliminära beslut, framgår att huvudmannen anser att; "Kurator tar emot elever även om de är under 12 år, detta vid s.k. bedömnings-samtal. Det är därmed möjligt för elever under 12 år att träffa och prata med kurator, d.v.s. kurator tar emot elever under 12 år. För mera långtgående behandling samtal söker kurator vårdnadshavares tillstånd."

Även om det i huvudmannens svar på faktakontrollen anges att kuratorn tar emot elever under 12 år för så kallade bedömningssamtal, framgår det tydligt av Skolinspektionens intervju med elevhälsans personal att elever under 12 år inte har tillgång till kuratorn för andra typer av förebyggande och hälsofrämjande samtal utan vårdnadshavarnas tillstånd. Skolinspektionens samlade bedömning är därmed att samtliga elever på skolan inte har en faktisk tillgång till kurator.

Sammanfattningsvis visar granskningen att alla elever inte har tillgång till kurator. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och huvudmannen föreläggs att åtgärda bristen.

Författning

2 kap. 25 § skollagen

Omfattning och resurstillgång

Bedömning

Arboga kommun måste vidta följande åtgärd för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Omfattning och resurstillgång.

- Se till att eleverna har tillgång till skolbibliotek.

Motivering

Enligt skollagen ska elever i grundskolan ha tillgång till skolbibliotek.

Med skolbibliotek avses enligt förarbetena (prop. 2009/10:165 s. 284) en gemensam och ordnad resurs av medier och information som ställs till elevernas och lärarnas förfogande och som ingår i skolans pedagogiska verksamhet med uppgift att stödja eleverna.

Detta innebär att eleverna ska ha tillgång till ett skolbibliotek i den egna skolenheten eller på rimligt avstånd från skolan vilket gör det möjligt att kontinuerligt använda biblioteket som en del av deras utbildning för att bidra till att nå målen för denna. Skolbiblioteket ska omfatta böcker, facklitteratur och skönlitteratur, informationsteknik och andra medier. Skolbiblioteket ska vidare vara anpassat till elevernas behov för att främja språkutveckling och stimulera till läsning.

Tillsynen visar att eleverna på Gäddgårdsskolan 5-9 saknar tillgång till skolbibliotek.

Eleverna i Gäddgårdsskolan 5-9 är hänvisade till kommunbiblioteket för det stöd de kan få från ett skolbibliotek. Enligt rektorn och lärarna erbjuder kommunbiblioteket en god service, men rektorn och lärarna anser att det inte ligger på ett rimligt avstånd från skolan för att möjliggöra att detta kan användas kontinuerligt som en del av elevernas utbildning. Att bara ta sig till och från kommunbiblioteket tar merparten av en lektions anslagna tid.

Mot denna bakgrund bedömer Skolinspektionen att eleverna inte har tillgång till ett skolbibliotek som ingår i skolans pedagogiska verksamhet med uppgift att stödja eleverna.

Sammanfattningsvis visar utredningen att det finns brister avseende elevernas tillgång till skolbiblioteket. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och huvudmannen föreläggs därför att åtgärda bristen.

Författning

2 kap. 36 § skollagen

I ärendets slutliga handläggning har utredaren Kerstin Haster och juristen Andreas Mehnert deltagit.

Ärendet har föredragits av undervisningsrådet Ingrid Åsgård.

På Skolinspektionens vägnar

Maria Caryll
Beslutsfattare

Bilaga:

Bilaga 1 Allmänt om tillsynen

Allmänt om tillsynen

Skolinspektionen genomför regelbundet tillsyn i alla verksamheter och hos alla huvudmän. Tillsynen fokuserar på faktorer som har betydelse för en god lärandemiljö och för elevers möjligheter att nå målen för verksamheten. Tillsynen inriktas mot tre huvudområden: Elevernas utveckling mot målen, ledning och utveckling av utbildningen samt enskild elevs rätt. För enskilda huvudmän granskas även huvudmannaskap och godkännande.

Tillsynen av förskola, fritidshem och vuxenutbildning i en kommun är inriktad på hur kommunen tar sitt ansvar för verksamheten. I de fall fritidshem finns vid fristående skolor ingår de i tillsynen av skolenheten. Förskolor som drivs av enskilda huvudmän har fått sitt tillstånd av kommunen och det är därmed kommunen som har ansvaret för tillsyn av dessa.

Alla skolenheter besöks vid tillsynen. Vid den tredjedel av skolorna där Skolinspektionen bedömer att det är lägre risk för problem och brister granskas färre delområden och besöken görs under en halv dag. Övriga skolenheter granskas inom samtliga bedömningspunkter och under flera dagar.

Tillsynen grundar sig på dokument som exempelvis plan mot kränkande behandling, kunskapsresultat och annan information från Skolverkets nationella uppföljningssystem, besök i skolenheter och intervjuer. Oavsett tillsynsform ger Skolinspektionens granskning inte någon heltäckande bild av verksamheten utan ska ses som en bild vid det aktuella granskningstillfället inom de områden som ingår i tillsynen.

Efter tillsynen redovisas Skolinspektionens bedömningar i ett beslut. Redovisningen görs i form av avvikelserapportering vilket innebär att det endast är de bedömningspunkter där det förekommer brister som beskrivs i beslutet. För kommuner bedöms även ansvarstagandet som helhet för den utbildning kommunen bedriver. Innan ett beslut fastställs ges alltid huvudmännen möjlighet att ta del av och lämna synpunkter på sakuppgifter i besluten.

I de fall Skolinspektionen funnit brister har huvudmannen ansvar för att komma tillrätta med bristerna. Huvudmannen ska också redovisa de åtgärder som har vidtagits i för att åtgärda bristerna. För att följa upp huvudmännens arbete kan flera besök eller andra kontakter bli aktuella då Skolinspektionen också vill se effekter av de åtgärder som vidtas.

Mera information om den regelbundna tillsynen finns på Skolinspektionens webbplats www.skolinspektionen.se under fliken Inspektion.